

Riigikogu rahanduskomisjoni istungi protokoll nr 234

Tallinn, Toompea ja videosild

Esmaspäev, 20. veebruar 2023

Algus 11.15, lõpp 11.54

Juhataja: Aivar Kokk (esimees)

Protokollija: Helda Puura (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jaak Aab, Dmitri Dmitrijev, Aivar Kokk, Maris Lauri, Ivari Padar, Siim Pohlak, Valdo Randpere, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd

Komisjoni ametnikud: Tiina Licht (nõunik-sekretariaadijuhataja), Kristo Varend (nõunik), Vivian Pöld (konsultant)

Puudus: Jürgen Ligi

Kutsutud: Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakonna juhataja Andres Kuningas (3. päevakorrapunkt); maksu- ja tollipoliitika osakonna juhataja Erle Kõomets (4. päevakorrapunkt); rahanduskomisjoni praktikant Anna Agejeva ja Markus Klein (Maris Lauri töövari)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (771 SE) kolmanda lugemise ettevalmistamine
3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine. Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise Euroopa Liidu majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta - COM(2022) 583
4. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele toiduainete ja ravimite käibemaksu langetamiseks 5 protsendile" (758 OE) eelnõu esimese lugemise ettevalmistamine
5. Kollektiivse pöördumise "Nõuame, et kehtestatakse koheselt kõikidele müüdavatele toidukaupadele käibemaksu määraks 0%" arutelu jätkamine
6. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu rahanduskomisjoni nädala (20.-26.02.2023) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 20.02.2023 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (771 SE) kolmanda lugemise ettevalmistamine

3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine. Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise Euroopa Liidu majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta - COM(2022) 583

4. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele toiduainete ja ravimite käibemaksu langetamiseks 5 protsendile" (758 OE) eelnõu esimese lugemise ettevalmistamine

5. Kollektiivse pöördumise "Nõuame, et kehtestatakse koheselt kõikidele müüdavatele toidukaupadele käibemaksu määraks 0%“ arutelu jätkamine

6. Info ja muud küsimused

Komisjoni esimees **Aivar Kokk** tegi ettepaneku kinnitada nädala töökava.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Jaak Aab, Dmitri Dmitrijev, Aivar Kokk, Maris Lauri, Ivori Padar, Siim Pohlak, Valdo Randpere, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (771 SE) kolmanda lugemise ettevalmistamine

Komisjoni esimees **Aivar Kokk** teavitas, et eelnõu kolmanda lugemise teksti on sisse viidud keelelised ja tehnilised täpsustused. Komisjoni liikmetel teksti osas märkuseid ei olnud.

Otsustati:

2.1. Kiita heaks eelnõu kolmanda lugemise tekst (konsensus: Jaak Aab, Dmitri Dmitrijev, Aivar Kokk, Maris Lauri, Ivori Padar, Siim Pohlak, Valdo Randpere, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd).

3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine. Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise Euroopa Liidu majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta - COM(2022) 583

Komisjoni esimees **Aivar Kokk** märkis, et Eesti seisukohtade arutelu toimus eelmisel komisjoni istungil. Komisjon soovis, et enne lõpliku otsuse tegemist arutataks veelkord teemat.

Maris Lauri märkis, et ta toetab seisukohti põhimõtteliselt. Kuna määramatust on palju, siis palus ta hoida komisjoni liikmeid antud teema ning järgmiste sammudega kursis.

Aivar Sõerd küsis Vabariigi Valitsuse arvamuse punkt 2 kohta, mis puudutab üleminekut mitmeaastasele ajahorisondile. Kas Eesti toetab seda, et järgmisest aastast hakkab koordineerimisreeglistik kehtima või Eesti tahab mitmeti mõistetavat ajahorisonti enne reeglite taaskehtestamist?

Andres Kuningas vastas, et punkt 2 ei puuduta seda, kas uued reeglid kehtima hakkavad, seda seisukohta ei võeta. Praegu on eeldus see, et kui ei tehta teistsugust otsust, siis järgmisest aastast olemasolevad reeglid hakkavad uuesti kehtima. Aga ei saa välistada, et kui on selge, mis ajaraamis uued reeglid tulevad, siis võib olla mõistlik seda peatumist pikendada. Selle kohta me hetkel seisukohta ei võta, see ei ole selle konkreetse teatise teema. Varem arutusel olnud teemast, mille kohta rahanduskomisjoni soovis tagasi tulla, siis siin saan öelda seda, et nende arutelude põhjal siis Komisjon tuleb alles oma ettepanekutega. Nende osas tuleme seisukohtadega uuesti nii rahanduskomisjoni kui ka ELAK-isse, nii et selles mõttes rahanduskomisjon saab olema ka edasise protsessi käigus kaasatud.

Aivar Sõerd avaldas arvamust, et vabastusklauslit ei saa lõputult venitada.

Andres Kuningas kordas, et selle kohta me seisukohta ei kujunda ning märkis, et eeldus on, et need reeglid hakkavad kehtima. Kui rahanduskomisjon soovib, siis saab ELAK-iga koostöös sellise seisukoha sinna täiendavalt lisada, et me soovime, et reeglid igal juhul hakkaksid kehtima 2024. aastal, milline raamistik tol hetkel on.

Maris Lauri märkis, et läbirääkimisteks on vajalik kujundada seisukoht. Kuna määramatust on palju, siis Riigikogu vajab jooksvalt teavet, et anda Eesti seisukohtadele heakskiit.

Aivar Koka sõnul on vajalik komisjoni kursis hoida.

Ivari Padari sõnul on siiani olnud tugev raamistik ja selged eesmärgid. Eelmise majanduskriisi järgselt on Euroopa Liit kokku leppinud reeglites ning meie peaksime sellega arvestama. Olukord on ettearvamatu ja sellepärast otsitaksegi paindlikku lahendust. Ilmselgelt tuleb normaalse eelarvepoliitikani tagasi jõuda, aga millises tempos ja kuidas. Ta jätkaks Komisjonile tänasel juhul võimaluse paindlik olla.

Aivar Koka arvates on kõik natuke ettevaatlikuks tehtud. Me näeme läbi aastate, et mõnikord on ELAK-is kiiruga nõusolek antud. Täna on väga keeruline anda veksleid, kui sa ei vastuta enam mitte millegi eest ja siis aprillis võib-olla vastutada.

Maris Lauri sõnas, et kui vaadata seisukohtade punkte, siis esimest reeglitepõhist lähenemist, piirtase 3 protsenti ja 60 protsenti võlg me toetame. Kas kellelgi on midagi selle vastu? Kolmas punkt ütleb, et peame oluliseks, et suure võlakoormusega riikide puhul oleks tagatud reaalne võlakoormuse vähendamine, siis need kaks tükki koos annavadki sisu.

Aivar Kokk märkis, et tänasel hetkel on ainult kolm riiki, kellel on alla 60 % võlg. Kuidas me seda piirangut teeme nendele, kellel on 90 protsenti võlg.

Maris Lauri selgitas, et need on seisukohad. Esimene punkt ütleb et reeglid peavad olema ning kehtima. Kokkuleppesse on kirjutatud 3 protsenti puudujääki.

Aivar Kokk vastas, et see on ebaõiglane praegu 3 protsenti.

Maris Lauri selgitas, et on loogiline, kui kellelgi on läinud võlg üle, siis ta peab selle nimel pingutama, et seda võlga vähendatakse. Ta arvas, et kellelgi ei ole vastuväiteid sellele, et nii tuleks läheneda. Kui on võlg, niimoodi on kokkulepe Euroopa tasemel Euroopa Liitu astumise leppel, siis nendest kahest põhimõttest võiks lähtuda. Ja see, et osad riigid on või suur osa riike on sellest hälbinud, see ongi see kolmas punkt, nad peavad selle nimel pingutama. Kui Eesti selle seisukohaga läheb läbi rääkima, siis see on juba iseenesest hädavajalik seisukoht. Kui me läheme sinna ja meil ei ole neid seisukohti ning me ei hakka sellest rääkima, siis me annamegi signaali, et laske käia. Kahtlen, kas me tahame seda öelda. Võib-olla peaks vaatama nende punktide taha täpsemalt ja üks igal ühel on erinevad tunded erinevate punktide vastu. Samas kui seisukohti ei ole, siis ei saa ka läbirääkimisi pidada. Läbirääkimisteks on vajalikud sisukad seisukohad.

Aivar Sõerd nõustus Maris Lauriga. Ta märkis, et reeglid võlataseme kohta on Euroopa aluslepingutes. Küsimus on selles, et mitmes aasta, neljas aasta kui aluslepingu vabastusklausli alusel on peatatud. Siin ei ole midagi läbi rääkida, siis on aluslepingu tingimus.

Maris Lauri arvates siit tulebki kenasti välja, et võib-olla meie seisukoht number 2 peaks olema see, et Eesti on seisukohal, et need tuleb kehtestada järgmisest aastast. Pikendamine ei ole vajalik.

Aivar Kokk märkis, et see ei ole reaalne.

Ivari Padar lisas, et ta nõustub tänase tekstiga, aga arvestades sellega, millist paindlikkust ka Komisjon peab praegusel juhul üles näitama. Euroopa Liidus kokku lepitud asjade puhul tihtipeale võetakse suur eesmärk, näiteks on see ühekordsed nõud või sisepõlemismootoriga autod. Selge on kui eesmärk on see, et kõik hoiaksid Maastrichti kriteeriumidest kinni, siis on see õige lähenemine.

Aivar Koka arvates näha tahame palju, aga reaalsust on vähe.

Ivari Padar lisas, et tänases olukorras, kus paindlikkust on väga vaja, saame toetada seda laual olevat teatist.

Andres Kuningas lisas veelkord, et punkt 2 seisukoht ei puuduta seda, millal taastub eelarve reeglite kehtivus. See on seisukoht konkreetse teatise kohta, kus räägitakse sellest, et edaspidi vaadatakse neid asju erinevalt mitme aasta perspektiivis. See ei puuduta seda, millal uuesti eelarvereeglid kehtima hakkavad. See on täiesti eraldiseisev otsus.

Aivar Kokk tegi arutelu kohta kokkuvõtte. Toetame läbirääkimistele minekut nende

seisukohtade alusel, aga lõpliku otsuse jaoks peab valitsus tulema kõikide etappide juures rahanduskomisjoni nõusolekut küsima. Maris Lauril on õigus, et algdokument peab olema, millega laua taha lähed. Aga me ei tee lõplikku otsust, vaid lõplik otsus tehakse siis, kui meile tullakse vahearuanndeid tegema, siis vahearuanndete järgi järgmine koosseis teeb oma otsused.

Rahanduskomisjoni liikmed leidsid, et küsimusi ja määramatust on palju ning on väga oluline, et komisjon on pidevalt arengutega kursis, enne lõpliku heakskiidu andmist. Rahanduskomisjon annab hetkeseisuga nõusoleku teemaga edasi minna.

Otsustati:

Toetada põhimõtteliselt Vabariigi Valitsuse seisukohti alusena läbirääkimistel osalemiseks, kuid rahanduskomisjon peab oluliseks ja kohustuslikuks lõpliku otsuse kujundamiseks rahanduskomisjonile protsessi kõigis etappides informatsiooni edastamist ja nõusoleku küsimist (konsensus: Jaak Aab, Dmitri Dmitrijevi, Aivar Kokk, Maris Lauri, Ivari Padar, Siim Pohlak, Valdo Randpere, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd).

4. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele toiduainete ja ravimite käibemaksu langetamiseks 5 protsendile” (758 OE) eelnõu esimese lugemise ettevalmistamine
Aivar Kokk andis eelnõu tutvustamiseks sõna Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (EKRE) fraktsiooni aseesimees Siim Pohlakule.

Ta viitas, et eelmisel korral, kui eelnõu arutati, ei olnud teada, kes on komisjonipoolne ettekandja.

Siim Pohlak tutvustas lühidalt eelnõu eesmärki ja sisu. Eelnõuga tehakse valitsusele ettepanek langetada toiduainete (välja arvatud alkohol) ja ravimite käibemaksumäär viiele protsendile.

Aivar Sõerd küsis, kas suhkur loetakse toidukaubaks eelnõu järgi.

Siim Pohlak vastas, et seda loetelu ta peast ei oska öelda.

Aivar Sõerd viitas, et oli aeg, mil taheti nn suhkrumaksu kehtestada maiustustele, kõigile suhkrut sisaldavatele toiduainetele ja suhkrule endale ka, samuti mahladele. Te tahate veel sammu tagasi astuda, et veel odavam, veel vastupidises suunas.

Aivar Kokk sõnas, et sel ajal EKRE-t valitsuses ei olnud.

Jaak Aab viitas, et käibemaksumäära alandamise teemaline Keskerakonna fraktsiooni eelnõu oli hiljuti täiskogus, mida ta ettekandjana kaitses. Igal juhul on siin tegemist maailmavaatelise lähenemisega, kas otsesed maksud, tarbimismaksud või kaudsed maksud jne. Me võime sellest rääkida siin lõpmatuseni. Eesti Keskerakonna fraktsioon ilmselt toetab vastavat ettepanekut, mida EKRE on teinud. Täiskogus saab seda arutada pikemalt.

Aivar Sõerd uuris, kas komisjon rahandusministri arvamust selle eelnõu kohta küsis.

Tiina Licht viitas, et kuna on tegemist ettepanekuga Vabariigi Valitsusele, siis arvamust ei küsita. Rahandusministeeriumi esindaja Erle Kõomets osaleb istungil ning saab vastata küsimustele ja anda taustinformatsiooni.

Aivar Sõerd tõdes, et komisjon peaks seda enam vaatama neid asju sisuliselt.

Rahandusministeerium on teinud üldistusi teiste riikide praktika kohta. Keskmiselt 33 kuni 60 protsenti sellest hinnalangevusest jõuab tarbijani, keskmiselt 50 protsenti jääb tootjale ja pool jõuab tarbijani. Ma ütlen, et see on adekvaatne üldistus ja komisjon peaks seda arvestama, et selline on teiste riikide kogemus.

Siim Pohlaku sõnul on konkurents väga kõva ja seda küll kartma ei pea, et hindadesse alandamine ei jõua või jõuab kehvasti. Ta arvas, et see jõuab ikkagi väga hästi Eestis hindadesse, karta ei ole põhjust.

Aivar Kokk viitas, et me ei räägi ainult toiduainetest, vaid räägime ka ravimite käibemaksumäära langetamisest viiele protsendile. Peame siin laua taga ühtemoodi aru saama.

Jaak Aab nentis, et nüüd läheb samade argumentide ütlemiseks. Soome tegi päris usaldusväärse analüüsi. Ta usub küll, et ka Rahandusministeerium pingutas ja vaatas erinevate riikide kogemusi ning nendest tehtud analüüsi. Soome alandas toiduainete käibemaksu viie

protsendi võrra ja järgmise kahe aasta jooksul tehti analüüs, kus selgus, et toiduainete hinnad on langenud 5,7 protsenti. Ta tõi ka need argumendid uuesti välja.

Aivar Kokk nentis, et kuna kolmapäevaks täiskogusse saatmise otsus on tehtud, siis otsuse teevad täiskogus 101 Riigikogu liiget ja komisjon siin otsust ei tee. Me ei pea siin oma arvamust kujundama või otsust tegema, sest see on ettepanek valitsusele ja täiskogu teeb selle otsuse. Komisjonis on ühed, kes ütlevad, et ühtegi protsenti ei tohi vähendada ja ma arvan, et siin laua taga on ka neid, kes ütlevad, et teatud asjadele võiks vähendada ning siis on need, kes ütlevad, et kõigil tuleb vähendada. Meil ei ole mõtet hakata siin kolme ettepanekut hääletamisele panema, kas sobib nii?

Siim Pohlak soovitas, et toetage täiskogus ja loomulikult need muudatused aitavad inimesi.

Aivar Kokk tegi ettepaneku määrata komisjonipoolseks ettekandjaks aseesimees Jaak Aab. Ettepanek leidis konsensuslikult toetust.

Otsustati:

4.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks rahanduskomisjoni aseesimees Jaak Aab (konsensus: Jaak Aab, Dmitri Dmitrijev, Aivar Kokk, Maris Lauri, Ivari Padar, Siim Pohlak, Valdo Randpere, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd).

5. Kollektiivse pöördumise "Nõuame, et kehtestatakse koheselt kõikidele müüdavatele toidukaupadele käibemaksu määraks 0%“ arutelu jätkamine

Aivar Kokk märkis, et mittetulundusühing „KOOS RAHU EEST EESTIS“ on esitanud kollektiivse pöördumise „Nõuame, et kehtestatakse koheselt kõikidele müüdavatele toidukaupadele käibemaksu määraks 0%“. Ta küsis, kas keegi komisjoni liikmetest toetab esitatud kujul pöördumises sisalduvat ettepanekut kehtestada kõigile toidukaupadele 0%-line käibemaksumäär. Ta väljendas ühtlasi arvamust, et kui ettepanek piirduks käibemaksumäära langetamisega viiele protsendile, oleks võimalik otsida ehk kompromissi, aga Euroopa Liidu ühist käibemaksusüsteemi puudutavat direktiivi arvestades on keeruline langetada maksumäära kõigile toiduainetele 0%-ni.

Maris Lauri avaldas arvamust, et nõudmine ei ole esitatud kujul rahuldatav. Pöördumine on esitatud ebaviisakas vormis, kus lisaks nõudmistele on sisuliselt kirjas ka ähvardused, mis on lubamatu. Eeltoodust tulenevalt võiks piirduda seisukohaga, et rahanduskomisjon leidis, et ettepaneku rahuldamine ei ole võimalik.

Tiina Licht teavitas, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹² kohaselt võib komisjon esitatud ettepanekuga osaliselt või täielikult nõustuda või mitte nõustuda.

Aivar Kokk küsis, kas komisjoni otsus ettepanekuga mittenõustumise seisukoha osas on konsensuslik.

Otsustati:

5.1. Mitte nõustuda kollektiivses pöördumises esitatud ettepanekuga ja ettepanek tagasi lükata (konsensus: Jaak Aab, Dmitri Dmitrijev, Aivar Kokk, Maris Lauri, Ivari Padar, Siim Pohlak, Valdo Randpere, Urmas Reitelmann, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd).

6. Info ja muud küsimused

6.1. Laekunud on:

- Eesti Filmitööstuse Klatri pöördumine
- Stabiliseerimisreservi varade koosseisu ja väärtuse aruanne Riigikontrollile seisuga 31.12.2022
- Võlakooormuse ülevaade 2023. aasta jaanuari seisuga
- Taaste- ja vastupidavuskava muutmise ülevaade Rahandusministeeriumilt 2023. aasta jaanuari seisuga

6.2. Komisjoni töö kokkuvõte IX istungjärgu kohta on leitav Riigikogu veebilehel.

(allkirjastatud digitaalselt)
Aivar Kokk
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Helda Puura
protokollija